

Kotimaisilla kääpiöivillä omenan perusrungoilla hyvään hehtaarisatoon

Suomessa pitkään viljeltyjen voimakaskasvuisten YP ja A2 omenan perusrunkojen oheen haetaan kääpiökasvuisemmin vaikuttavia perusrunkoja. Muualla maailmassa sellaisia on laajasti viljelyssä. Kääpiökasvuisilla perusrungoilla pyritään hyvään hehtaarisatoon, helppoon sadonkorjuuseen ja pieniin tuotantokustannuksiin.

Kotimainen, kestävä YP-perusrunko risteytettiin 1979 englantilaisen puolikääpiöivän M26- ja kääpiöivän M27-perusrunkojen kanssa. Alkukarsintojen ja vuosien 1985-95 viljelykokeiden jälkeen, johon sisältyi myös kylmiä pakkastalvia, otettiin lupaavimmat jalosteet lisätutkimuksiin. Syksyllä 1997 MTT/Puutarhatuotanto, Piikkiö, nimesi ja laski kauppaan kolme puolikääpiöivää perusrunkoa, MTT1, MTT2 ja MTT3.

Maa- ja metsätalousministeriön vuonna 1997 projektille "Omenanviljelyn elvyttäminen uusien kääpiöivien talvenkestävien kotimaisten perusrunkojen avulla. Testataan perusrunkoja nopeaa käyttöön ottoa varten." myöntämän rahoituksen (Makera) avulla lupaavimpien perusrunkojalosteiden viljelyarvoa voitiin selvittää.

Kolme koeluetta

Vuonna 1997 istutettiin puolikääpiöivien perusrunkojalosteiden koe Piikkiön lisäksi Ahvenanmaan koeasemalle Jomalaan ja yhdelle viljelmälle Lohjalle. Taimet olivat 2-vuotiaita ja ne tuettiin alussa. Istutustiheys on 4 m x 1,5 m ja kontrolliperusrunkona venäläinen, talvenkestävä ja ulkomailta paremmin tunnettu B9. Koelajikkeena on Lobo. Numerolla 1 alkavilla perusrungoilla on risteytysvanhemmat YP x M26 ja numerolla 2 alkavilla perusrungoilla on YP x M27. Vuonna 1998 istutettiin koe 2, jossa on mukana vielä kääpiökasvuisempia perusrunkoja.

Kokeen 1 tulokset

Bruttosato keskimäärin kg/puu ja yhteensä v. 1999-2001 Piikkiössä (P) ja Jomalassa Ahvenanmaalla (Å) esitetään taulukossa. Piikkiössä havainnoitiin pieniä satoja vuonna 1998. Taulukossa on esitetty myös esitetty puiden kasvu ja kasvuvoimakkuusjärjestys paikkakunnittain. Järjestyksessä 1 merkitsee lyhyintä. Lohjalla jänikset vaurioittivat taimia pahasti.

Tuloksiin vaikuttavat paikasta ja viljelytekniikasta johtuva vaihtelu sekä satunnainen vuosivaihtelu. Puut ovat

keskimäärin toistaiseksi antaneet Piikkiössä enemmän satoa kuin Jomalassa. Jomalassa saatiin vuonna 2000 paremmat sadot kuin 2001, jolloin kukinta-aika oli erittäin kylmä ja tuulinen.

Jo nimetyistä perusrungoista on MTT3 antanut parhaimman sadon ja MTT1 hieman heikomman sadon. MTT2 on nimetyistä perusrungoista antanut pienimmän sadon ja se on myös vaikeasti lisättävä. MTT1 ja MTT3 ovat olleet lyhyempiä kuin MTT2. MTT1:lle taimietäisyys 1,0-1,2 m on riittävä eikä se tee sivuversoja, se vaatii alkutuennan ja ehkä myöhemmin lankatuennan. MTT3 saattaa vaatia tuennan.

Lupaavia uutuuksia

Uudemmissa perusrungoista ovat hyviä satoja antaneet 1058, 1078, 1098 ja 2019 ja ne ovat kaikki vielä mukana selvityksissä. 1058 ja 1098 voidaan istuttaa 2 m:n välein eli noin 1.250 kpl/ha. Näistä 1078 on kasvanut hillitysti. 1098:lle suositellaan taimietäisyyttä 1,6-1,7 m ja se vaatii vain alkutuennan. 2019 on näistä helpoin lisätä. 2068 ei ainakaan vielä tässä seurannassa ole antanut hyvää satoa, mutta on aikaisemmin pärjännyt paremmin. 2021 saattaa soveltua parhaiten uusien tarhojen istutukseen vanhalle paikalle, istutus 0,8 - 1,0 m eli noin 2.500 kpl/ha eikä vaadi tuentaa.

Kontrolliperusrunko B9 on määrällisesti antanut hyvän sadon ja se on menestynyt hyvin. Puut tahtovat kuitenkin kaatua ja ne on tuettava. Taimiin muodostuu tyviversoja. M26 on saanut talvivaurioita ja taimia on kuollut. Voimakaskasvuinen YP on antanut hyvän sadon ja se suositellaan istutettavaksi 2,5 m:n välein.

*Irmeli Nyman, Svenska lantbrukssällskapens förbund ja
Jorma Jokela, Farma maaseutukeskus*